

Zitting 1976–1977

14 228

Europees Verdrag inzake sociale zekerheid Parijs, 14 december 1972

Nr. 1

Ter griffies van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen 19 november 1976. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 19 december 1976.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage 18 november 1976

Ter voldoening aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 60 en onder verwijzing naar het derde lid van artikel 61 van de Grondwet, de Raad van State gehoord, heb ik de eer u hierbij de Engelse en de Franse tekst en de vertaling in het Nederlands over te leggen van het op 14 december 1972 te Parijs tot stand gekomen Europees Verdrag inzake sociale zekerheid, (Trb. 1976, 54 en Trb. 1976, 158).¹

Een toelichtende nota bij dit verdrag gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt alleen voor Nederland gevraagd.

Tevens heb ik, ter voldoening aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 60 van de Grondwet, de eer u hierbij de Engelse en de Franse tekst en de vertaling in het Nederlands mede te delen van het Aanvullend Akkoord ter toepassing van bovengenoemd Verdrag. Tekst en vertaling van dit Akkoord zijn eveneens in bovengenoemde Tractatenbladen opgenomen.

Ingevolge artikel 95 van het Akkoord zullen de bepalingen hiervan in werking treden op de dag waarop het Verdrag in werking treedt. Het Akkoord behoeft op grond van artikel 62, eerste lid, onder b, van de Grondwet niet de goedkeuring van de Staten-Generaal.

De Minister van Buitenlandse Zaken
M. van der Stoep

¹ Nedergelegd op de bibliotheek ter inzage van de leden.

TOELICHTENDE NOTA

Inleiding

Reeds in zijn eerste bijeenkomst (september 1949) nam de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa een aanbeveling aan, waarin aan de Regeringen van de lid-staten werd gevraagd over te gaan tot de voorbereiding van een multilaterale overeenkomst, welke hun sociale wetgevingen volledig op onderdanen van de andere landen van toepassing zou doen zijn. Zij zouden zich daarbij moeten laten leiden door de regelingen welke reeds, bilateraal of regionaal, tot stand waren gekomen. Gedacht is toen aan de mogelijkheid het door de partijen bij de het Vijfmogendhedenverdrag van Brussel (Stb. I 519) gesloten verdrag tot uitbreiding en coördinatie van de toepasselijkheid van de wetgeving inzake sociale zekerheid op de onderdanen van de landen, welke daarbij partij waren (Trb. 1951, 47) uit te breiden tot de onderdanen van de lid-staten van de Raad van Europa.

De bestudering van deze aangelegenheid werd door het Comité van Ministers toevertrouwd aan een groep van nationale deskundigen, het Deskundigencomité Sociale Zekerheid. Dit comité kwam tot de conclusie, dat een dergelijke uitbreiding niet direct te verwezenlijken zou zijn. Er bestonden destijds nog niet voldoende bilaterale overeenkomsten. Bovendien werd het van belang geacht dat er overeenkomsten zouden bestaan niet alleen tussen landen met gelijksoortige sociale zekerheidsstelsels, maar ook tussen landen met stelsels van uiteenlopende aard, bijv. stelsels welke voorzien in uitkeringen, gebaseerd op premiebetaling en stelsels met uitkeringen welke door de overheid worden gefinancierd.

Om op korte termijn tastbare resultaten te bereiken, stelde het Deskundigencomité voor om als voorlopige maatregel een tweetal overeenkomsten uit te werken, waarbij iedere lid-staat onder zekere voorwaarden gelijkheid van behandeling zou waarborgen en waarbij de reeds gesloten bilaterale overeenkomsten ook toepasselijk zouden worden op de onderdanen van de andere landen.

In 1953 kwamen zo de Europese Interimovereenkomsten betreffende de sociale zekerheid (Trb. 1954, 98 en 99) tot stand. In het desbetreffende door de Raadgevende Vergadering uitgebrachte advies werd erop aangedrongen deze akkoorden zo spoedig mogelijk te doen vervangen door een meer omvattend Europees Verdrag, dat aan migrerende werknemers en vreemdelingen volledige bescherming op het terrein der sociale zekerheid zou kunnen bieden.

Ook de in 1964 tot stand gekomen Europese Code inzake sociale zekerheid (Trb. 1965, 47) stelt in artikel 73, dat de Overeenkomstsluitende Partijen ernaar streven in een afzonderlijk instrument de vraagstukken te regelen welke betrekking hebben op de sociale zekerheid van buitenlanders en migranten, in het bijzonder met betrekking tot de gelijkstelling met de eigen onderdanen en het behoud van verkregen rechten en rechten die nog verworven worden. Het Europees Sociaal Handvest (Trb. 1963, 90) legt aan de Overeenkomstsluitende Partijen eveneens een soortgelijke verplichting op (artikel 12, onder 4).

Intussen had de Hoge autoriteit van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal in 1953 het initiatief genomen tot voorbereiding van een multilateraal verdrag, dat op de bestaande bilaterale overeenkomsten gebaseerd zou zijn en dat tevens de toepassing van deze overeenkomsten op migrerende werknemers zou coördineren en eventuele leemten zou dichten. Bovendien zouden daarin de betrekkingen tussen de lid-staten welke nog geen overeenkomsten met elkaar gesloten hadden, geregeld worden. In 1957 kwam aldus binnen de EGKS, het Europees Verdrag inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (Trb. 1958, 54) tot stand. Dit verdrag is echter niet in werking getreden, omdat de Raad van de EEG ter uitvoering van artikel 51 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap inmiddels de Verordening nr. 3 (Pb. EG van 16 december 1958) had vastgesteld, welke dezelfde materie op gelijke wijze regelde.¹

¹ Deze verordening is inmiddels vervangen door de Verordening (EEG) nr. 1408/71 van 14 juni 1971 betreffende toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (Pb. EG nr. L 149 van 5 juli 1971).

Binnen de Raad van Europa waren de geschetste ontwikkelingen in de EGKS en de EEG met belangstelling gevolgd. De voorbereiding van het multilaterale verdrag welke in verband hiermede geschorst was, werd onmiddellijk na de inwerkingtreding van de Verordening nr. 3 wederom ter hand genomen. Dat het nog tot 1968 geduurd heeft aler volledige overeenstemming over de inhoud van dit verdrag bereikt kan worden, is te wijten aan een samenstel van factoren. Als voornaamste kunnen worden genoemd: het grote aantal te coördineren wetgevingen en hun principiële verschillen wat betreft oorsprong, opzet en ontwikkeling. Zo is bijvoorbeeld in de Noord-Europese landen de sociale zekerheid aanvankelijk opgezet naar het model van bijstandsregelingen en heeft zij zich vervolgens ontwikkeld tot een systeem van sociale bescherming dat veelal in grote mate aan een woonplaatsvereiste gebonden is. In andere West-Europese landen heeft de sociale zekerheid zich ontwikkeld op basis van de klassieke verzekeringsgedachte.

Nadat het Deskundigencomité sociale zekerheid ook nog de tekst van een Aanvullend Akkoord (met bepalingen van administratief-technisch karakter) had uitgewerkt, is bij besluit van het Comité van Ministers voor de lid-staten de ondertekening van beide overeenkomsten op 14 december 1972 opgesteld.

Het verdrag is reeds bekrachtigd door twee lid-staten namelijk Oostenrijk en Luxemburg. In andere lid-staten is de bekrachtigingsprocedure reeds ingezet, te weten Turkije en België. Voorts werd het verdrag ondertekend door Frankrijk en Italië, terwijl de Bondsrepubliek Duitsland, Ierland en Zwitserland overwogen om binnen afzienbare tijd partij bij deze overeenkomst te worden. In de Scandinavische landen is het onderzoek naar een mogelijke bekrachtiging nog niet afgesloten.

Gezamenlijke bekrachtiging van dit verdrag door de drie Benelux-landen past tevens in het sociaal beleid, waartoe de Derde Benelux Regeringsconferentie van 21 oktober 1975 heeft besloten. Met name voor de personen die een zelfstandig beroep hebben uitgeoefend in de Benelux-landen, zal dit verdrag betekenis gaan hebben bij de realisering van hun pensioenaanspraken. Voorts zullen conflictsituaties ten aanzien van de vraag welke sociale zekerheidswetgeving op hen van toepassing is, dan niet meer behoeven voor te komen.

Vooralsnog zal de betekenis van het verdrag beperkt zijn. Naarmate het aantal bekrachtigingen echter komt te liggen boven het aantal bekrachtigingen dat in artikel 75, tweede lid, genoemd wordt voor de inwerkingtreding van het verdrag, zal op dit verdrag eerder een beroep kunnen worden gedaan door degenen die een beroepsloopbaan in de betrokken landen vervuld hebben.

Positie Koninkrijk

Het verdrag zal voor wat het Koninkrijk betreft alleen voor Nederland gelden. De Antilliaanse Regering heeft medegedeeld dat medegelding voor de Nederlandse Antillen thans niet en evenmin in de afzienbare toekomst wenselijk wordt geacht.

Algemeen

Het verdrag heeft dezelfde indeling als de Verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen. Niettemin verschilt het op belangrijke punten van deze verordening. Om het verdrag voor alle Partijen aanvaardbaar te doen zijn, moest gezocht worden naar een tussenweg tussen twee uitersten. Het eerste bestaat in het geven van algemene beginselen voor de coördinatie van de verschillende stelsels zonder dat de voor de verschillende wettelijke regelingen noodzakelijke toepassingsmodaliteiten worden uitgewerkt. Het andere bestaat in het onmiddellijk en gelijktijdig stellen van gedetailleerde coördinatieregels voor alle takken en stelsels van sociale zekerheid, zoals dat is

geschied in genoemde EEG-verordening. Het verdrag heeft hierdoor een tweeledig karakter gekregen; eensdeels is het een raamovereenkomst geworden, anderdeels een modelovereenkomst. Het verdrag is namelijk opgesteld enerzijds als een raamovereenkomst, omdat het na zijn inwerkingtreding slechts toepasselijk zal zijn wat betreft een aantal fundamentele bepalingen, terwijl de toepassing van de andere bepalingen zal afhangen van later te sluiten bilaterale of multilaterale overeenkomsten. Anderzijds heeft het verdrag het karakter van een modelovereenkomst in zoverre het voor de gereserveerde onderdelen wel gedetailleerde bepalingen bevat, die echter niet dwingend zijn en dus bij het sluiten van aanvullende bilaterale of multilaterale overeenkomsten als nuttig richtsnoer zullen kunnen dienen.

Zo zijn onmiddellijk toepasselijk de algemene bepalingen van *Titel I*, welke in het bijzonder de personele en materiële werkingssfeer van het verdrag omschrijven en waarin tevens zijn opgenomen de algemene beginselen van gelijkheid van behandeling en het behoud van verkregen rechten.

Ook de bepalingen van *Titel II* inzake de vaststelling van de toe te passen wetgeving alsmede die inzake de samentelling van tijdvakken voor het verkrijgen van rechten en de berekening van de uitkeringen in alle takken van de sociale zekerheid zijn onmiddellijk van toepassing. Dit geldt eveneens voor de in *Titel III* voorkomende bijzondere bepalingen voor de invaliditeits-, ouderdoms- en overlevingspensioenen en de arbeidsongevallen en beroepsziekten.

Daarentegen zal de toepassing van de meeste bijzondere bepalingen voor ziekte en moederschap, werkloosheid en gezinsuitkeringen afhankelijk zijn van de totstandkoming van nadere bilaterale of multilaterale overeenkomsten tussen de overeenkomstsluitende Partijen.

Door deze opzet wordt de belanghebbenden een directe bescherming geboden niet alleen wat betreft de toepassing van de fundamentele coördinatiebeginselen, maar ook wat betreft de zwaardere risico's: de langlopende uitkeringen. Aan latere overeenkomsten worden ter regeling overgelaten vnl. de kortlopende uitkeringen en de verstrekkingen. Deze vergen dikwijls bijzondere regelingen op bilateraal vlak, om met de eigen kenmerken van de betrokken bilaterale betrekkingen rekening te kunnen houden.

Een ander verschilpunt met de Verordening (EEG) nr. 1408/71 is de ruimere personele werkingssfeer van het verdrag. Het verdrag is namelijk ook toepasselijk op zelfstandigen en zelfs op ieder die onderworpen is aan een sociaal zekerheidsstelsel waarop het verdrag van toepassing is.

Verhouding tot andere internationale regelingen

In beginsel zal het verdrag alle reeds tussen de Verdragsluitende Partijen gesloten verdragen op het terrein van de sociale zekerheid vervangen, enkele uitzonderingen daargelaten, waarop hieronder nader zal worden ingegaan. Hierdoor zal worden voorkomen, dat rechtsonzekerheid ontstaat door het naast elkaar bestaan van twee soorten regelingen, een op bilateraal en een ander op multilateraal vlak.

Bovendien is in het verdrag gebruik gemaakt van de meest ontwikkelde regelingen, welke in de reeds gesloten bilaterale overeenkomsten worden aangetroffen. Dit vormt tevens het essentiële verschilpunt met de Interimovereenkomsten, welke, afgezien van de gelijkheid van behandeling, geen eigen coördinatieregels bevatten, maar zich beperken tot uitbreiding van de toepassing van bestaande internationale overeenkomsten tot alle onderdanen van de landen die daarbij partij zijn.

De omstandigheid dat er in het onderhavige geval sprake is van een multilateraal verdrag is in het bijzonder van belang voor migrerende werknemers die een betrekking in meer dan twee landen hebben vervuld. Zoals hierboven reeds vermeld bestaan op het in *artikel 5* neergelegde beginsel, dat het verdrag in de plaats treedt van andere verdragen, verschillende uitzonderingen. Zo kunnen twee of meer landen overeenkomen de tussen hen geldende overeenkomsten geheel of ten dele van kracht te doen blijven door deze op

de bijlage III van het verdrag te vermelden (*artikel 6, derde lid*). Zoals uit de inhoud van deze bijlage blijkt hebben vele landen, waaronder Nederland, van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Hierbij heeft een rol gespeeld, dat de overgang van bilaterale naar multilaterale regeling zo soepel mogelijk moet verlopen. Een soortgelijk verschijnsel deed zich voor bij de inwerking-treding van de EEG-Verordening nr. 3. Na enige jaren van praktijk bleek het evenwel mogelijk de gehandhaafde bepalingen te laten wijken voor de multilaterale regelingen. Verwacht mag worden dat eenzelfde ontwikkeling, zij het wellicht in een wat ruimer tijdsbestek, zich ook binnen de Raad van Europa zal voordoen.

Een andere uitzondering op het substitutiebeginsel van artikel 5 vormen de bepalingen inzake sociale zekerheid welke voorkomen in het verdrag van 25 maart 1957, tot oprichting van de EEG en de in dit verdrag voorziene associatie-overeenkomsten, alsmede in de daarop gebaseerde uitvoeringsmaatregelen, waaronder te rangschikken is de hiervoren reeds genoemde Verordening (EEG) nr. 1408/71 van 14 juni 1971 (*artikel 6, tweede lid*). Zo blijven de EEG-verordeningen volledig van toepassing op werknemers die onderdaan zijn van een van de lid-staten van de EEG, zolang het gaat om de betrekkingen tussen deze staten. In alle andere gevallen moet het verdrag worden toegepast. Zoals uit punt 19 van het door het Deskundigencomité sociale zekerheid opgestelde toelichtende rapport² blijkt, is in plaats van de EEG-verordening het verdrag in de volgende gevallen van toepassing:

- a. een instelling van een Verdragsluitende Partij die geen lid is van de EEG is betrokken bij een bepaalde situatie, hoewel het gaat om een onderdaan van een lid-staat van de EEG;
- b. een onderdaan van een Verdragsluitende Partij die geen lid is van de EEG, heeft zijn loopbaan volledig binnen de EEG vervuld;
- c. een onderdaan van een lid-staat van de EEG heeft zijn gehele loopbaan binnen de EEG vervuld, maar heeft werkzaamheden verricht welke vallen onder een sociaal zekerheidsstelsel waarop de EEG-verordeningen niet van toepassing zijn (bij voorbeeld een zelfstandigenregeling), doch waarop wel het verdrag van toepassing is.

Artikelsgewijze toelichting

Algemene bepalingen

Artikelen, welke hieronder niet met name zijn vermeld, behoeven geen toelichting.

Artikel 2 bepaalt de materiële werkingssfeer van het verdrag. Niet tot de werkingssfeer zullen behoren de pensioenregelingen van de bedrijfspensioenfondsen, waarin deelneming door de overheid ingevolge de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds (Stb. 1949, J. 121) is verplicht gesteld en die, gelet op de definitie van het begrip «wettelijke regelingen», wellicht tot die werkingssfeer zouden kunnen worden gerekend. Evenmin behoren tot de werkingssfeer de Algemene Bijstandswet en de diverse bijzondere pensioenregelingen voor ambtenaren, militairen en spoorwegpersoneel.

Daarentegen strekt de werkingssfeer van het verdrag zich wel uit tot de Wet Werkloosheidsvoorziening (Stb. 1964, 485) en de Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening militairen (Stb. 1972, 313).

Artikel 3. De in dit artikel genoemde bijlage II geeft omtrent de in artikel 2 bedoelde wettelijke regelingen en stelsels gedetailleerde aanduidingen. Het feit dat een bepaalde wettelijke regeling niet is vermeld betekent niet, dat deze buiten de werkingssfeer van het verdrag valt. Een en ander dient te worden beoordeeld in het licht van de verschillende bepalingen van artikel 2.

Artikel 4. De personele werkingssfeer strekt zich, in afwijking van vergelijkbare andere internationale regelingen, uit tot alle onderdanen van de Ver-

² Nedergelegd op de bibliotheek, ter inzage van de leden.

dragsluitende Partijen, ongeacht of zij als werknemer, zelfstandige of ingezetene dan wel als grens- of seizoenarbeider of zeevarende onder een regeling inzake sociale zekerheid vallen.

Artikelen 5 en 6. In het algemeen deel van deze nota is onder het hoofd verhouding tot andere internationale regelingen uitvoerig op de inhoud en betekenis van deze artikelen ingegaan.

Artikel 7 laat de Verdragsluitende Partijen de mogelijkheid met elkaar nieuwe overeenkomsten te sluiten. Hierbij kunnen zij afwijken van de verdragsbepalingen, mits niet aan de beginselen van het verdrag wordt getornd.

Artikel 8. Een der beginselen van het verdrag, de gelijkheid van behandeling van personen op wie het verdrag van toepassing is, wordt in dit artikel geregeld. Het is niet mogelijk gebleken dit beginsel op de nemen zonder daarop enige beperkingen aan te brengen. Verschillende wetgevingen in de lid-staten van de Raad van Europa, met name in de Scandinavische landen, kennen namelijk niet-contributieve uitkeringen als omschreven in artikel 1, onder (y) van het verdrag. In dit verband wordt verwezen naar bijlage IV van het verdrag. Ten einde ongewenste situaties te voorkomen zijn – overeenkomstig de bepalingen van het ook door het Koninkrijk bekrachtigde Arbeidsverdrag nr. 118 (Trb. 1962, 122 en 1964, 128) – zekere voorwaarden met betrekking tot de duur van het verblijf in het betrokken land gesteld. Deze voorwaarden gelden niet voor personen die afkomstig zijn uit andere landen die het verdrag bekrachtigd hebben, mits zij in een of andere hoedanigheid aan de sociale zekerheidswetgeving onderworpen zijn geweest. De uitkeringen dienen dan immers vastgesteld te worden met inachtneming van de bepalingen (waaronder met name die inzake de samentelling van tijdvakken) van het hoofdstuk inzake invaliditeit, ouderdom en overlijden van Titel III van het verdrag.

Ook Nederland heeft gemeend op één punt aan vreemdelingen geen gelijkheid van behandeling te kunnen toestaan. De Algemene Ouderdomswet (Stb. 1956, 281) en de Algemene Weduwen- en Wezenwet (Stb. 1959, 139) bieden gewezen verzekerden, ongeacht hun nationaliteit, de bevoegdheid de premiebetaling voort te zetten. In beginsel is de maximumpremie verschuldigd. Nederlanders evenwel komen voor premievermindering in aanmerking indien zij kunnen aantonen dat hun inkomen geringer is dan het in artikel 26, vijfde lid in verbinding met artikel 27 van de AOW bedoelde bedrag. Voor vreemdelingen geldt deze faciliteit niet. In bijlage VII, Deel VI, onder D van het verdrag is dit uitdrukkelijk vastgelegd.

Artikel 9. De tekst van dit artikel heeft dezelfde strekking als de van de artikelen 3 en 8 van beide hiervorengenoemde Europese Interimovereenkomsten.

Artikel 11 bevat het beginsel dat eenmaal verworven rechten op met name langlopende uitkeringen behouden blijven, ook wanneer de gerechtigde woont op het grondgebied van een andere Verdragsluitende Partij dan dat waar de instelling die de uitkering verschuldigd is, is gevestigd. Evenals artikel 8 maakt dit artikel een uitzondering op dit beginsel voor de niet-contributieve uitkeringen. Deze behoeven bij verhuizing naar het grondgebied van een andere Verdragsluitende Partij niet in volle omvang te worden gehandhaafd. Zij kunnen in dit geval worden verminderd op dezelfde wijze als in de gevallen, waarin aan de in artikel 8, tweede lid gestelde voorwaarden voor de gelijkheid van behandeling niet is voldaan.

Voorts wordt een uitzondering toegestaan voor de uitkeringen, genoemd in bijlage VI van het verdrag. Het gaat hier om bijzondere, in het algemeen niet op premiebetaling berustende uitkeringen als bedoeld in het derde lid.

Voor Nederland zijn in deze bijlage geen zodanige uiterkingen vermeld. Dit betekent, dat op bij voorbeeld het gedeelte van het AOW-pensioen dat verkregen is met toepassing van de overgangsbepalingen van de AOW het algemene beginsel van toepassing is. Bij verhuizing van een niet-Nederlander die de nationaliteit van een der Verdragsluitende Partijen bezit naar het grondgebied van een Verdragsluitende Partij zal dit gedeelte derhalve niet vervallen.

Artikel 13 bevat enkele voorzieningen voor het geval van samenloop van bepaalde uitkeringen. Allereerst wordt erin uitgesloten, dat toepassing van het verdrag zou leiden tot samenloop van gelijksoortige uitkeringen of van uitkeringen welke op eenzelfde tijdvak van verplichte verzekering zijn gebaseerd.

Samenloop is wel toegestaan indien de betrokken uitkeringen volgens de coördinatieformule van artikel 29 of artikel 47, alinea b van het verdrag zijn berekend.

Voorts wordt de werking van nationale samenloopbepalingen uitgebreid tot samenlopende uitkeringen ingevolge de wetgeving van een andere Verdragsluitende Partij, inkomsten verkregen of beroepsarbeid verricht op het grondgebied van die partij. Met uitkeringen welke volgens voorengenoemde coördinatieformule zijn berekend, wordt onderling geen rekening gehouden.

Toe te passen wetgeving

Artikelen 14 tot en met 18. Ten einde dubbele verzekeringen of het ontbreken van enige verzekering te voorkomen is voor de verschillende situaties een zeer gedetailleerde regeling opgenomen. Deze regeling is, wat de werknemers in een privaatrechtelijke of in een publiekrechtelijke dienstbetrekking betreft, gelijk aan die welke bestaat binnen de Europese Gemeenschappen (artt. 13 tot en met 17 van de Verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, (Pb. EG nr. L 149 van 5 juli 1971)).

Nieuw is de regeling voor zelfstandigen (artikel 14, onder c) en artikel 12, derde lid). Ook voor hen wordt als algemeen criterium aangehouden, dat zij vallen onder de wetgeving van het land waar zij hun beroepsarbeid verrichten, ook indien zij in een ander land wonen. Wanneer echter zowel in het ene als in het andere land de zelfstandigen onder een ingezetenenverzekering of een volksverzekering vallen, gaat de wetgeving van het woonland voor. Deze is ook van toepassing, indien in het land waar de beroepsarbeid wordt verricht, voor de buiten dit land wonende zelfstandige geen verzekering bestaat, waaronder hij zou kunnen vallen. Ook voor de zelfstandigen die hun beroepsarbeid gewoonlijk in twee of meer landen verrichten, is een regeling getroffen met betrekking tot de wetgeving welke op hen toepasselijk zal zijn. Hierbij is zoveel mogelijk rekening gehouden met onder meer de aard van de betrokken wetgevingen: verzekeringen gebaseerd op het ingezetenschap dan wel op het verrichten van beroepsarbeid. Met het oog op de premieheffing is in artikel 69, eerste lid van het verdrag bepaald, dat ook de inkomsten, verkregen in een ander land dan dat waarvan de wetgeving op de zelfstandige van toepassing is, in aanmerking dienen te worden genomen.

Ziekte en moederschap

De artikelen 19 tot en met 26 bevatten bijzondere bepalingen met betrekking tot de coördinatie van de wettelijke regelingen welke voorzien in uitkeringen en verstrekkingen bij ziekte en moederschap. Zoals reeds in het algemeen gedeelte is uiteengezet, is slechts het artikel inzake de samentelling van tijdvakken onmiddellijk van toepassing. Personen die verblijven in het land waar zij verzekerd zijn, kunnen na de inwerkingtreding van het verdrag

dus direct een beroep op deze bepaling doen, ingeval voor het ingaan van het recht op uitkeringen of verstrekkingen een minimumverzekeringsduur is voorgeschreven.

De andere artikelen bevatten voorzieningen voor de situaties van degenen die wonen of verblijven buiten het land van verzekering. Deze voorzieningen komen vrijwel overeen met die welke in meergenoemde EEG-verordening zijn opgenomen. Aan de Verdragsluitende Partijen wordt de vrijheid gelaten het toepassingsgebied van deze voorzieningen te beperken tot in onderling overleg aan te wijzen categorieën van personen en bijzondere of afwijkende toepassingsmodaliteiten overeen te komen. De voorzieningen voor genoemde situaties zijn dus afhankelijk van de totstandkoming van nadere bilaterale of multilaterale regelingen.

Invaliditeit, ouderdom en overlijden

De artikelen 27 tot en met 37 bevatten bijzondere bepalingen met betrekking tot de coördinatie van de wettelijke regelingen welke voorzien in uitkeringen bij invaliditeit, ouderdom en overlijden. Zoals reeds in het algemeen gedeelte werd uiteengezet, zijn deze bepalingen onmiddellijk van toepassing.

Op enkele uitzonderingen na, waarop hierna zal worden ingegaan is het in deze artikelen geregelde coördinatiesysteem gelijk aan dat is neergelegd in het mede door Nederland bekrachtigde Verdrag (nr. 48) betreffende het instellen van een internationaal stelsel van behoud van aanspraken en verkregen rechten, voortvloeiende uit de ouderdoms- en invaliditeit- en de weduwen- en wezenverzekering (Trb. 1957, 168). Zo voorzien *de artikelen 28 en 29* in de samentelling van tijdvakken van verzekering of van wonen met het oog op het verkrijgen van recht op de verschillende uitkeringen alsmede in de berekening «pro rata temporis» (in evenredigheid naar tijdvakken van deze uitkeringen). Het *vijfde lid van artikel 29* geeft de Nederlandse organen de bevoegdheid de AOW-pensioenen rechtstreeks, dus zonder toepassing van de verdragsbepalingen, te berekenen. Het bedrag van dit pensioen is strikt evenredig aan de duur van de vervulde tijdvakken van verzekering en van de tijdvakken welke daarmede ingevolge artikel 43 van de Algemene Ouderdomswet zijn gelijkgesteld. De AWW-pensioenen en de uitkeringen ingevolge de WAO moeten voor personen die onder dit verdrag vallen echter wel gecoördineerd met de overeenkomstige buitenlandse uitkeringen worden berekend. Ingeval het bedrag van de uitkering, waarop de belanghebbende overeenkomstig de wetgeving van een bepaald land recht heeft, hoger is dan het totaal van de volgens het verdrag gecoördineerd berekende uitkeringen, moet het orgaan van dat land ingevolge *artikel 34* een aanvulling geven gelijk aan het verschil tussen beide bedragen.

Verschillende wetgevingen, met name die van de Scandinavische landen, kennen uitkeringen welke niet op premiebetaling zijn gebaseerd. Dikwijls bestaat reeds na een vrij korte verblijfsduur aanspraak op uitkering waarna het bedrag niet evenredig is aan de duur van de verzekering of van het verblijf. Deze wetgevingen zijn vermeld in de bij het verdrag behorende bijlage IV. Daarin is géén Nederlandse wetgeving opgenomen. Aangezien voor het eerst in een verdrag waarbij Nederland partij is, bijzondere regelen voor dit type van niet-contributieve, wettelijke regelingen zijn opgenomen (*artikel 29, derde lid, onder (b)*) dient hierop toch nader te worden ingegaan. Wanneer niet voldaan wordt aan de voorwaarden voor de gelijkheid van behandeling, genoemd in artikel 8, of wanneer de belanghebbende niet woont in het land waarvan een uitkering gevraagd wordt, is het volgens *artikel 29, tweede lid* te berekenen theoretische bedrag gelijk aan het in de betrokken wetgeving voorziene vaste bedrag. Dit bedrag nu mag naar verhouding worden verminderd, indien, wat betreft de ouderdomspensioenen, de totale duur van de in aanmerking te nemen tijdvakken van verzekering of wonen minder dan 30 jaren bedraagt. Hetzelfde geldt met betrekking tot de periodieke uitkeringen bij invaliditeit en overlijden, indien de totale duur van de

tijdvakken van verzekering of van wonen minder bedraagt dan tweederde van het aantal jaren, liggend tussen het bereiken van de 16-jarige leeftijd en het intreden van de invaliditeit dan wel het overlijden van de verzekerde.

Het verdrag biedt voorts in *artikel 32* een mogelijkheid om ouderdomspensioenen welke gebaseerd zijn op betrekkelijk korte perioden van verzekering of van wonen (één tot vijf jaar) niet uit te betalen. Om deze perioden voor de belanghebbende niet verloren te laten gaan bij de vaststelling van zijn rechten, zullen deze in aanmerking worden genomen door de instelling van het land, waar hij het langst verzekerd is geweest of gewoond heeft. De instelling van het land dat aldus ontheven is van zijn verplichting om een ouderdomspensioen toe te kennen, is echter gehouden om aan de andere instelling een forfaitair bedrag over te maken, gelijk aan tienmaal het jaarbedrag van de uitkering welke zij anders had moeten toekennen.

Is de totale duur van de in één land vervulde tijdvakken minder dan een jaar dan behoeft dit land ingevolge *artikel 31*, tenzij – zoals in Nederland – toch recht op uitkering ontstaan is, geen uitkering toe te kennen. Deze zeer korte tijdvakken worden gehonoreerd door de andere landen, zonder dat daartoe gelden van het ene naar het andere land behoeven te worden overgemaakt.

Voor de instellingen van landen die te maken hebben met een groot aantal gastarbeiders die daar slechts korte tijd tewerkgesteld zijn geweest, brengen deze bepalingen een verlichting op administratief vlak met zich, zonder dat de belangen van de betrokkenen daardoor geschaad worden. De toepassing van *artikel 32* is echter afhankelijk van daartoe door de betrokken staten te sluiten nadere akkoorden. De overige hier niet genoemde bepalingen komen overeen met de desbetreffende bepalingen van Verordening (E.E.G.) nr. 1408/71 van 14 juni 1971.

Arbeidsongevallen en beroepsziekte

De artikelen 38 tot en met 48 hebben betrekking op de arbeidsongevallen en beroepsziekten. Aangezien de Nederlandse wetgeving geen onderscheid meer maakt naar de oorzaak van de ziekte, invaliditeit of het overlijden zijn deze bijzondere bepalingen voor de Nederlandse verzekerden zonder betekenis. Hun uit deze eventualiteiten voortvloeiende rechten worden immers gerealiseerd volgens de algemene voor ziekte, arbeidsongeschiktheid en overlijden geldende bepalingen.

Overlijdensuitkeringen

In de artikelen 49 en 50 zijn opgenomen alle coördinatiebepalingen met betrekking tot de overlijdensuitkeringen. In dit verband zij opgemerkt, dat de bij Artikel I van de wet van 14 september 1970 (Stb. 1970, 420) ingevoerde overlijdensuitkering niet onder deze artikelen valt.

Werkloosheid

De artikelen 51 tot en met 56 bevatten bijzondere bepalingen met betrekking tot de coördinatie van de wettelijke regelingen, welke voorzien in uitkeringen bij werkloosheid. Zoals reeds in het algemeen gedeelte is uiteengezet, is slechts het bepaalde inzake de samenstelling van tijdvakken van verzekering, van arbeid al dan niet in loondienst of van wonen onmiddellijk toepasselijk.

Personen die wonen in het land waar zij werkloos zijn geworden kunnen na de inwerkingtreding van het verdrag dus direct een beroep op *artikel 51* doen ingeval de door de toepasselijke wetgeving vereiste verzekeringsduur of anders de vereiste duur van werkzaamheid of ingezetenschap niet is vervuld.

De overige artikelen bevatten voorzieningen voor de situatie van diegenen die wonen of verblijven buiten het land waar de werkloosheid ontstaan is.

Deze voorzieningen komen in hoofdzaak overeen met die welke in meerge-noemde EEG-Verordening zijn opgenomen. Aan de Verdragsluitende Partij-en wordt de vrijheid gelaten het toepassingsgebied van deze voorzieningen in onderling overleg te bepalen en het te beperken tot aan te wijzen catego-rieën van personen. Ook kunnen zij bijzondere of afwijkende toepassings-modaliteiten overeenkomen. De voor genoemde situaties in het verdrag op-genomen voorzieningen gelden dus eerst nadat bilaterale of multilaterale regelingen zijn tot stand gekomen en in zoverre daarbij niet daarvan is afge-weken.

Gezinsuitkeringen

De coördinatie van de wettelijke regelingen, welke voorzien in gezinsuitke-ringen, onder welke benaming ook, is geregeld in de *artikelen 57 tot en met 63*. Evenals bij de uitkeringen bij ziekte en werkloosheid is het artikel 57, dat de samenstelling van tijdvakken met het oog op de verkrijging van rechten regelt, toepasselijk zodra het verdrag in werking treedt. Gelet op het feit, dat de wettelijke regelingen inzake gezinsuitkeringen verschillen in uitgangs-punt vertonen, is een tweetal series bepalingen opgenomen. Sommige wetgevingen verbinden het recht op gezinsuitkeringen aan de uitoefening van beroepswerkzaamheden door de kostwinner, bij anderen daarentegen is het dragen van gezinslasten en het wonen van de belanghebbende in het betrokken land bepalend voor het recht. Aan de Verdragsluitende Partijen wordt daarom de bevoegdheid verleend voor hun onderlinge betrekkingen op dit punt te kiezen voor de toepassing van een van beide series. In de daar-toe te sluiten overeenkomsten zal tevens het vraagstuk van de samenloop van rechten geregeld moeten worden.

Het alternatief bestaat uit toekenning van de kinderbijlagen, voorzien in de wetgeving van het land, waar de kostwinner verzekerd of werkzaam is, dan wel toekenning van de gezinsuitkeringen, voorzien in de wetgeving van het land waar de kinderen wonen of worden opgevoed. In het eerste geval ge-scheidt de betaling door de instellingen van het land waar de kostwinner verzekerd of werkzaam is, waarbij het toegestaan is om het uit te betalen be-drag te verminderen tot het bedrag, voorzien in de wetgeving van het woon-land. In het andere geval geschiedt betaling van de gezinsuitkeringen door de instellingen van het land waar het gezin woont, voor rekening van het land waar de kostwinner werkzaam is. Eventueel kan worden afgezien van onderlinge vergoeding (*artikel 63, tweede lid*).

In de *artikelen 60 en 62* zijn bijzondere bepalingen opgenomen voor perso-nen in het genot van een werkloosheidsuitkering van een bepaald land, die voor hun kinderen die in een ander land wonen, aanspraak op gezinsuitke-ringen maken.

Diversen

De bij het verdrag gevoegde *bijlagen*, welke preciseringen bevatten van enige in het verdrag voorkomende begrippen en bepalingen, vormen blij-kens artikel 73 een wezenlijk bestanddeel ervan.

Zoals reeds bij de geschiedkundige beschouwingen in de aanvang van de-zze nota werd opgemerkt is het de bedoeling, dat de Europese Interimover-eenkomsten betreffende sociale zekerheid zullen worden vervangen door het onderhavige verdrag. Zulks zal etappegewijs geschieden. In *artikel 76* is namelijk bepaald, dat de Interimovereenkomsten alsmede de daarbij behou-dende Protocollen ophouden van toepassing te zijn in de onderlinge betrek-kingen der lid-staten te rekenen van de dag waarop het verdrag voor hen in werking treedt. De Interimovereenkomsten zullen echter van toepassing blijven, wanneer het gaat om de betrekkingen tussen staten welke het ver-drag niet bekrachtigd hebben. Dit is ook het geval in de betrekkingen tussen laatstbedoelde staten en staten die wel bekrachtigd hebben. Wanneer bij voorbeeld Nederland en België beide het verdrag bekrachtigd zullen heb-

ben, wordt het Nederlands-Belgische verdrag ingevolge artikel 5 niet meer op Nederlanders en Belgen toegepast. Beide partijen zijn evenwel gehouden deze bilaterale overeenkomst in voorkomend geval te blijven toepassen op onderdanen van lid-staten, die wel de Europese Interimovereenkomsten, doch niet het onderhavige verdrag hebben bekrachtigd. Dit kan zich voordoen wanneer het gaat om bij voorbeeld een grensarbeider van Turkse nationaliteit, indien en zolang Turkije het onderhavige verdrag nog niet bekrachtigt.

Het verdrag staat ter ondertekening open voor alle lid-staten van de Raad van Europa. Voorts is in *artikel 77* de mogelijkheid opgenomen, dat ook andere staten toetreden op uitnodiging van het comité van Ministers van de Raad van Europa.

Het in *artikel 80* bedoelde aanvullend akkoord met bijlagen dat uitsluitend de uitvoering van het verdrag regelt, behoeft op grond van artikel 62, eerste lid, onder b, van de Grondwet niet de goedkeuring van de Staten-Generaal. Het is, evenals het verdrag, opgezet als een complete regeling, welke het mogelijk maakt de onmiddellijk toepasselijke bepalingen van het verdrag ook terstond uit te voeren, terwijl het tevens voor de niet direct toepasselijke bepalingen een richtsnoer geeft dat bij het sluiten van nadere akkoorden een nuttige functie kan vervullen.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken,
P. J. J. Mertens

De Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne,
J. P. M. Hendriks

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
L. J. Brinkhorst